

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Облік і оподаткування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування,
Протокол №1 від 26 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання
Викладач (-і)	Матковський П.Є., д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування
Контактний телефон викладача	+38(050)1358218
E-mail викладача	petro.matkovskyi@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/developer/course/view/
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
Предметом вивчення навчальної дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» є засоби і методи планування діяльності підприємства, механізм складання системи бюджетів в умовах вітчизняних підприємств.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» є формування знань, необхідних для опанування механізму організації внутрішньо фірмового планування, отримання теоретичних знань та практичних навичок, щодо побудови системи бюджетування на вітчизняних підприємствах; формування навиків ефективного використання фінансових ресурсів; вивчення найефективніших напрямів інвестування та зосередження фінансових ресурсів в цих напрямках. Завданнями курсу є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчення сутності та принципів фінансового планування; - оволодіння методами фінансового планування; - усвідомлення організації оперативного, поточного та перспективного фінансового планування на підприємстві; - знання сутності та призначення бюджетування; - визначення системи бюджетного управління на підприємстві; - оволодіння методикою бюджетування на підприємстві; - усвідомлення видів та особливостей розробки бюджетів на підприємстві; - знання бюджетної організації та мотивації на підприємстві. <p>Вивчення даного курсу дає можливість здобувачу вищої освіти:</p> <p>знати: - економічний зміст, задачі та принципи фінансового планування;</p> <ul style="list-style-type: none"> - методи фінансового планування; - особливості організації фінансового планування на підприємстві; - систему бюджетного управління на підприємстві; - методіку бюджетування на підприємстві; - організацію процесу бюджетування на підприємстві; - особливості розробки бюджетів на підприємстві. <p>вміти: - визначати сутність та особливості фінансового планування на підприємстві;</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати методи фінансового планування; - вести організацію фінансового планування; - визначати систему бюджетного управління на підприємстві; - складати різні види бюджетів на підприємстві; - володіти основами бюджетного планування на підприємстві. 	

Результати навчання:

ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Фахові компетентності:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

СК02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

5. Організація навчання

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	16	6
практичні	14	4
самостійна робота	60	80

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
V	071 Облік і оподаткування	третій	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни			
Тема, план	Кількість годин (денна форма навчання/заочна форма навчання)		
	лекція	практичне заняття	самостійн а робота студента
<p>ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація фінансового планування на підприємстві. 2. Становлення фінансового планування в Україні в сучасних умовах. 3. Бюджетування як функція фінансового контролінгу. 4. Роль бюджетування у прийнятті управлінських рішень. 5. Бюджетний період. Бюджетний цикл. 6. Інфраструктура бюджетного процесу. 7. Роль бюджетів у прийнятті фінансових рішень. 	2/-	1/-	5/10
<p>ТЕМА 2. СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ БЮДЖЕТУВАННЯ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та значення бюджету підприємства. 2. Сутність та значення бюджету підприємства. 3. Принципи бюджетування. 4. Види і зміст фінансових планів. 	2/2	1/-	5/10
<p>ТЕМА 3. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правила фінансування підприємств. 2. Золоте правило фінансування. 3. Золоте правило балансу. 4. Правила збереження ліквідності. 5. Правило вертикальної структури капіталу. 6. Оптимізація структури капіталу та ефект фінансового лівериджу. 	2/2	2/2	5/10
<p>ТЕМА 4. РОЗРОБКА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складові бюджетування. Способи бюджетування. 2. Визначення потреби підприємства в капіталі. 3. Алгоритм розробки методичних основ бюджетування. 4. Рекомендації по складанню бюджетів витрат центрів відповідальності на плановий рік. 5. Розробка облікової політики підприємства. 6. Основи управління за центрами відповідальності. 7. Типи центрів відповідальності та їх характеристика. 8. Формування центрів фінансової відповідальності підприємства. 9. Фінансова структура підприємства та її формування. 	2/-	2/-	5/10

<p>ТЕМА 5. ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ У ВИРОБНИЦТВІ.</p> <p>1. Фінансовий і інвестиційний цикли у виробництві і галузеві особливості бюджетного процесу.</p> <p>2. Структура зведеного бюджету виробничого підприємства.</p> <p>3. Вибір тривалості бюджетного періоду.</p> <p>4. Типи бюджетів по ступеню тривалості. Поточне і стратегічне бюджетування в промисловості.</p>	2/2	2/2	10/10
<p>ТЕМА 6. РОЗРОБКА СИСТЕМИ БЮДЖЕТІВ.</p> <p>1. Бюджетна структура підприємства.</p> <p>2. Формування бюджетної системи на підприємстві</p>	2/-	2/-	10/10
<p>ТЕМА 7. РОЗРОБКА ОПЕРАЦІЙНИХ БЮДЖЕТІВ ПІДПРИЄМСТВА.</p> <p>1. Види операційних бюджетів та їх особливості.</p> <p>2. Бюджет продажів. Бюджет виробництва.</p> <p>3. Бюджет прямих витрат на матеріали.</p> <p>4. Бюджет прямих витрат на оплату праці.</p> <p>5. Бюджет амортизаційних відрахувань.</p> <p>6. Формування зведеного бюджету доходів і витрат.</p>	2/-	2/1	10/10
<p>Тема 8. Зміст і технологія складання фінансових бюджетів.</p> <p>1. Види фінансових бюджетів та принципи їхньої побудови.</p> <p>2. Планування прибутків і збитків Планування ліквідності.</p> <p>3. Бюджет руху грошових коштів.</p> <p>4. Прогноз руху грошових коштів (Cash-flow).</p> <p>5. Бюджет активів і пасивів (бюджет по балансовому листу).</p> <p>6. Планування показників балансу.</p> <p>7. Капітальний бюджет.</p> <p>8. Бюджетний контроль та аналіз відхилень.</p> <p>9. Організація фінансової роботи з виконання бюджетів.</p>	2/-	2/-	10/10
Разом	16/10	14/8	60/80

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

Система оцінювання 100 бальна: 50 балів протягом семестру, 50 балів за іспит.

Зараховано – “відмінно” (90-100 балів)– студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;

Зараховано – “добре” (70-89 балів) – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;

Зараховано – “задовільно” (50-69 балів) – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;

Незараховано (менше 50 балів) – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні:

- поточне оцінювання в кожному навчальному семестрі (15 %);
- виконання модульних контрольних робіт (15 %);
- самостійна робота студента (індивідуальне завдання (10%) та тестування в системі дистанційного навчання (10 %);
- обсяг балів за екзамен (50 %).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті (студент повинен отримати чотири і більше оцінок) шляхом виконання завдань, отриманих в процесі навчання.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Якщо студент пропустив заняття (лекційні чи практичні) без поважної причини та без відома викладача – він зобов’язується відпрацювати їх. У будь-якому випадку студенти зобов’язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри обліку і оподаткування здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, URL: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>)

Вимоги до письмових робіт	Відповідно до навчального плану, студент виконує дві модульні контрольні роботи. Головна мета – перевірка ступеня засвоєння студентами теоретичних положень курсу. Окремим видом письмової роботи є домашня контрольна робота метою якої є набуття практичних навичок щодо формування планових та звітних калькуляцій, відображення виробничих витрат на рахунках бухгалтерського обліку, розподілу між об'єктами калькулювання загальновиробничих витрат тощо. У разі відсутності здобувача з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного семінарського (практичного, лабораторного) заняття. При неявці здобувача у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює "0" (нуль).
Практичні заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінки за практичне заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Умови допуску до підсумкового контролю	Максимальну оцінку 50 балів студент може отримати протягом семестру за практичні заняття та самостійну роботу, 50 балів за залік. Мінімальним допуском до іспиту є 25 балів.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи студента, що відводиться на вивчення дисципліни "Електронний бізнес" складає 60 год. для денної форми навчання та 80 год. – заочної. Студентам пропонується виконання завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника (https://d-learn.pro/developer/course/view/3642). Згідно графіку навчального процесу в період контролю за самостійною роботою студент проходить тестування на платформі дистанційного навчання.
<p style="text-align: center;">7. Політика курсу</p> <p><i>Письмові роботи:</i> студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).</p> <p>Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.</p> <p>Академічну заборгованість студент здає відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.</p> <p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.</p> <p>Вживати їжу та напої під час занять в аудиторії забороняється (крім води або за медичними показаннями).</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному форматі відповідно до встановлених університетом правил.</p> <p>Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а "нб" округляється.</p> <p>Індивідуальні завдання виконуються відповідно до затверджених кафедрою вимогах.</p>	

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, довідка від лікаря з зазначенням періоду хвороби).

У студентів є можливість отримати додаткові бали до підсумкової оцінки (3 або 5 балів, залежно від складності курсу), пройшовши онлайн курс на навчальних платформах Prometheus, Coursera (чи інших рекомендованих кафедрою обліку і оподаткування: <https://koia.pnu.edu.ua/platformy-dlia-neformalnoi-osvity/>). Слід враховувати, що приймаються сертифікати, які розширюють знання з дисципліни “Бюджетування діяльності суб’єктів господарювання”. Попередньо студент повинен погодити коректність обраного курсу (написавши лист на електронну адресу petro.matkovskiy@pnu.edu.ua)

8. Рекомендована література

1. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування.: навчальний посібник. Львів: Компакт-ЛВ, 2055. 312 с.
2. Бутинець Ф.Ф. та ін.. Бухгалтерський управлінський облік. Навчальний посібник для студентів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевські, Н.В. Герасимчук. Житомир: ЖІТІ, 2000. - 448 с.
3. Ковтун С. Бюджетування на сучасному підприємстві, або як ефективно управляти фінансами. Х.: Фактор, 2015. 340 с.
4. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент. К.: Издательский дом “Максимум”, 2015. 884 с.
5. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2023. 554 с.
6. Фінансова діяльність підприємства: підручник / Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Либідь, 2022. 384 с.
7. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред.. проф.. А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2015. 536 с.
8. Фінансовий менеджмент: підручник проф А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2015. 536 с.
9. Технология PayCash. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.paycash.ru/>
10. Приват24. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://privatbank.ua/>
11. Консалтинг проектов электронных платежей и систем безопасности. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sagem.com.ua/>

Викладач

_____ Матковський П.Є.